

केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
फोन : ४४११४०७
फ्याक्स : ४४१४५५२
E-mail : <nrbbfirdppd@nrb.org.np>
Web Site : www.nrb.org.np
पोस्ट बक्स : ७३

नेपाल राष्ट्र बैंक

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

पत्र संख्या : बै.वि.नि.वि./नीति/परिपत्र/कखग/३/०७४/७५

मिति: २०७४/०४/३१

इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु,

महाशय,

यस बैंकबाट “क”, “ख” र “ग” वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७४ को विभिन्न इ.प्रा. निर्देशनहरुमा यसैसाथ संलग्न तालिका बमोजिम संशोधन/परिमार्जन/नयाँ व्यवस्था थप गरिएको हुँदा सोही बमोजिम गर्नु गराउनु हुन नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो निर्देशन जारी गरिएको छ।

भवदीय,

(नारायणप्रसाद पौडेल)
कार्यकारी निर्देशक

बोधार्थ :

- (१) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, गभर्नरको कार्यालय।
- (२) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, डेप्युटी गभर्नरको कार्यालय।
- (३) श्री नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, वित्तीय क्षेत्र व्यवस्थापन महाशाखा, सिंहदरवार, काठमाण्डौ।
- (४) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग।
- (५) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, विकास बैंक सुपरिवेक्षण विभाग।
- (६) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, वित्त कम्पनी सुपरिवेक्षण विभाग।
- (७) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग।
- (८) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग।
- (९) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, अनुसन्धान विभाग।
- (१०) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, कानून महाशाखा।
- (११) श्री नेपाल बैंकर्स संघ, सेन्ट्रल विजनेश पार्क, थापाथली, काठमाण्डौ।
- (१२) श्री डेभलपमेण्ट बैंकर्स एसोसिएसन, अनामनगर, काठमाण्डौ।

यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त “क”, “ख” र “ग” वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७४ मा गरिएको संशोधन/परिमार्जन/नयाँ व्यवस्था थप

क्र. स.	एकीकृत निर्देशन, २०७४ मा भएको विद्यमान व्यवस्था	एकीकृत निर्देशन, २०७४ मा गरिएको संशोधित/परिमार्जित/नयाँ व्यवस्था थप व्यवस्था
१.	<p><u>इ.प्रा. निर्देशन नं. २</u></p> <p>१६. Margin Lending प्रकृतिको सेयर सुरक्षण राखी प्रवाह हुने कर्जाका सम्बन्धमा</p> <p>(क) धितोपत्र विनिमय बजारमा सुचीकृत संस्थाहरुको सेयरको धितोमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट प्रवाह हुने Margin Lending प्रकृतिको कर्जाका सम्बन्धमा देहायका शर्तहरु पालना गरेर मात्र सो अनुसारको कर्जा प्रदान गर्न सकिने छ।</p> <p>(७) बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले वढीमा आफ्नो प्राथमिक पुँजी (Core Capital) बराबरको रकमसम्म मात्र यस प्रकृतिको कर्जा प्रवाह गर्न सक्नेछ। साथै, यसरी कर्जा प्रदान गर्दा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले एउटा सुचीकृत कम्पनीको सेयरको हकमा आफ्नो प्राथमिक पुँजी (Core Capital) को वढीमा २५ प्रतिशतमा ननाघ्ने गरी मात्र कर्जा प्रवाह गर्नु पर्नेछ।</p> <p>यस प्रयोजनको लागि प्राथमिक पुँजी (Core Capital) भन्नाले ठीक अधिल्लो त्रयमासको आन्तरिक लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरणको आधारमा कायम हुन आएको प्राथमिक पुँजी सम्भन्तु पर्दछ।</p>	<p><u>इ.प्रा. निर्देशन नं. २</u></p> <p>१६. Margin Lending प्रकृतिको सेयर सुरक्षण राखी प्रवाह हुने कर्जाका सम्बन्धमा</p> <p>(क) धितोपत्र विनिमय बजारमा सुचीकृत संस्थाहरुको सेयरको धितोमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट प्रवाह हुने Margin Lending प्रकृतिको कर्जाका सम्बन्धमा देहायका शर्तहरु पालना गरेर मात्र सो अनुसारको कर्जा प्रदान गर्न सकिने छ।</p> <p>(७) बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले आफ्नो प्राथमिक पुँजी (Core Capital) को वढीमा ४० प्रतिशत बराबरको रकमसम्म मात्र यस प्रकृतिको कर्जा प्रवाह गर्न सक्नेछन्। साथै, यसरी कर्जा प्रदान गर्दा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले एउटा सुचीकृत कम्पनीको सेयरको हकमा आफ्नो प्राथमिक पुँजी (Core Capital) को वढीमा १० प्रतिशतमा ननाघ्ने गरी मात्र कर्जा प्रवाह गर्नु पर्नेछ।</p> <p>यस प्रयोजनको लागि प्राथमिक पुँजी (Core Capital) भन्नाले ठीक अधिल्लो त्रयमासको आन्तरिक लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरणको आधारमा कायम हुन आएको प्राथमिक पुँजी सम्भन्तु पर्दछ।</p>
२.	<p><u>इ.प्रा. निर्देशन नं. २</u></p> <p>३३. इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले रु. १ अर्ब वा सो भन्दा बढी रकमको बहु-बैंकिङ्ग कर्जा उपभोग गर्ने/गरिरहेका ऋणीहरुको कर्जा सहवित्तीयकरण कर्जामा परिणत गर्नु पर्नेछ।</p> <p>तर, “क”, “ख” र “ग” वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त</p>	<p><u>इ.प्रा. निर्देशन नं. २</u></p> <p>३३. इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले रु. १ अर्ब वा सो भन्दा बढी रकमको बहु-बैंकिङ्ग कर्जा उपभोग गर्ने/गरिरहेका ऋणीहरुको कर्जा सहवित्तीयकरण कर्जामा परिणत गर्नु पर्नेछ।</p> <p>तर, “क”, “ख” र “ग” वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त बैंक</p>

	<p>बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले विपन्न वर्ग कर्जा अन्तर्गत लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई प्रवाह गर्ने कर्जाको हकमा यो व्यवस्था बमोजिम सहवित्तीयकरण कर्जामा परिणत गर्न अनिवार्य हुने छैन ।</p>	<p>तथा वित्तीय संस्थाहरूले विपन्न वर्ग कर्जा अन्तर्गत लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई प्रवाह गर्ने कर्जाको हकमा यो व्यवस्था बमोजिम सहवित्तीयकरण कर्जामा परिणत गर्न अनिवार्य हुने छैन ।</p> <p>त्यसैगरी, हायरपचेज कर्जा प्रदान गर्ने अनुमतिप्राप्त संस्थालाई बैंक तथा वित्तीय संस्थाले सवारी साधन, मेशिनरी जस्ता स्थिर सम्पत्ति धितो लिई सोको खरिद मूल्यको ५० प्रतिशतसम्म कर्जा प्रदान गरी सम्पत्तिको पूरा मूल्यको बीमा गरेको अवस्थामा सहवित्तीयकरण आवश्यक पर्ने छैन ।</p>
<p>३.</p>	<p>इ.प्रा. निर्देशन नं. ३</p> <p>१०. क्षेत्रगत कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था</p> <p>(४) घरजग्गा तथा रियल स्टेट कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था :</p> <p>(क) घर जग्गा तथा रियल स्टेटको सुरक्षणमा प्रवाह हुने कर्जाको रकम धितो सुरक्षणमा राखिएको घरजग्गा तथा रियल स्टेट सम्पत्तिको बचपमत खगिभ को बढीमा ५० प्रतिशत सम्म मात्र कर्जा प्रदान गर्नु पर्नेछ । तर, आवासीय घर कर्जा ९५भक्तवतभ० को हकमा बचपमत खगिभ को ६० प्रतिशत सम्म कर्जा प्रवाह गर्न सकिने छ ।</p> <p>(५) व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा (Home Loan) सम्बन्धी व्यवस्था</p> <p>(१) उपबुँदा नं. ४ को खण्ड (ख) बमोजिम सीमा गणना गर्दा रु. १ (एक) करोड वा सो भन्दा कमको व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जालाई समावेश गर्नुपर्ने छैन ।</p> <p>(७) निजी प्रयोजनका सवारी साधन कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था :</p> <p>इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले प्राकृतिक व्यक्तिलाई व्यक्तिगत प्रयोजनका लागि सवारी साधन खरिद गर्न कर्जा प्रवाह गर्दा सो सवारी</p>	<p>इ.प्रा. निर्देशन नं. ३</p> <p>१०. क्षेत्रगत कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था</p> <p>(४) घरजग्गा तथा रियलस्टेट कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था :</p> <p>(क) काठमाडौँ उपत्यकाभित्रको रियलस्टेट कर्जा र सोको धितो सुरक्षणको Fair Market Value बीचको अनुपात (Loan to Value Ratio) बढीमा ४० प्रतिशत र अन्य स्थानको हकमा बढीमा ५० प्रतिशतसम्म मात्र कायम गर्नु पर्नेछ ।</p> <p>आवासीय घर कर्जा (Residential Home Loan) को हकमा त्यस्तो Loan to Value Ratio काठमाडौँ उपत्यकाभित्रको धितो सुरक्षणको हकमा बढीमा ५० प्रतिशत र अन्य स्थानको धितो सुरक्षणको हकमा बढीमा ६० प्रतिशतसम्म मात्र कायम गर्नु पर्नेछ ।</p> <p>(५) व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा (Home Loan) सम्बन्धी व्यवस्था</p> <p>(१) उपबुँदा नं. ४ को खण्ड (ख) बमोजिम सीमा गणना गर्दा रु. एक करोड पचास लाख वा सो भन्दा कमको व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जालाई समावेश गर्नुपर्ने छैन ।</p> <p>(७) निजी प्रयोजनका सवारी साधन कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था :</p> <p>इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले प्राकृतिक व्यक्तिलाई व्यक्तिगत प्रयोजनका लागि</p>

५/५

	<p>साधनको मूल्यको अधिकतम ५० प्रतिशतसम्म मात्र गर्नु पर्नेछ । तर सार्वजनिक यातायात, निर्माण कार्य एवम् पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य र ढुवानी जस्ता सेवाका लागि प्रयोग हुने सवारी साधनको हकमा यो सीमा लागू हुने छैन ।</p>	<p>सवारी साधन खरिद गर्न कर्जा प्रवाह गर्दा सो सवारी साधनको मूल्यको अधिकतम ६५ प्रतिशत र व्यक्तिगत विद्युतीय सवारी साधनको हकमा ८० प्रतिशतसम्म मात्र गर्नु पर्नेछ । तर, न्यूनतम ४० सिटका सार्वजनिक यातायात, निर्माण कार्य एवम् पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य र ढुवानी जस्ता सेवाका लागि प्रयोग हुने सवारी साधनको हकमा यो सीमा लागू हुने छैन ।</p>
<p>४.</p>	<p><u>इ.प्रा. निर्देशन नं.५</u></p> <p>२. तरलता सम्बन्धी जोखिम न्यूनीकरण गर्न गर्नु पर्ने व्यवस्था :</p> <p>(५) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरुको तरलता सम्बन्धी जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यले बैंक/वित्तीय संस्थाहरुको स्रोत परिचालन (स्वदेशी मुद्रामा भएको निक्षेप तथा प्राथमिक पुँजी) मा स्वदेशी मुद्रामा प्रवाह भएको कर्जा सापटको अंश ८० प्रतिशत नाघ्न नहुने गरी सीमा तोकिएको छ । तर,</p> <p>घ) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरुबाट निम्नानुसारको क्षेत्रमा प्रवाहित कर्जा तथा सापट रकमको बढीमा ५० प्रतिशतसम्मको रकमलाई २०७४ असार मसान्तसम्मको अवधिका लागि मात्र यस व्यवस्था अन्तर्गतको अनुपात कायम गर्ने प्रयोजनको लागि कर्जा तथा सापटबाट घटाउन सकिनेछ ।</p> <p>(१) विपन्न वर्गमा प्रत्यक्ष रूपमा प्रवाहित २ प्रतिशतसम्मको कर्जा ।</p> <p>(२) “युवाहरुलाई व्यावसायिक कृषि कर्जामा प्रदान गरिने ब्याज अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७१” बमोजिम प्रवाहित थप कर्जा (उत्पादनशील क्षेत्र तर्फ दोहोरो नपर्ने गरी), र</p> <p>(३) उत्पादनशील (कृषि, उर्जा, पर्यटन र घरेलु तथा साना उद्यम) क्षेत्रतर्फ प्रवाहित कर्जा ।”</p>	<p><u>इ.प्रा. निर्देशन नं.५</u></p> <p>२. तरलता सम्बन्धी जोखिम न्यूनीकरण गर्न गर्नु पर्ने व्यवस्था :</p> <p>(५) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरुको तरलता सम्बन्धी जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यले बैंक/वित्तीय संस्थाहरुको स्रोत परिचालन (स्वदेशी मुद्रामा भएको निक्षेप तथा प्राथमिक पुँजी) मा स्वदेशी मुद्रामा प्रवाह भएको कर्जा सापटको अंश ८० प्रतिशत नाघ्न नहुने गरी सीमा तोकिएको छ ।</p> <p>घ) हटाइएको</p>

<p>(६) कर्जा/स्रोत परिचालन अनुपात (CCD Ratio) को अनुगमन तथा हर्जाना सम्बन्धी व्यवस्था :</p> <p>मिति २०७४/०१/०१ देखि दैनिक रुपमा CCD Ratio अनुगमन गरिनेछ । दैनिक रुपमा गणना गरिने ऋण चतप्य को तोकिएको सीमा नाघेमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ९९ अनुसार बढी प्रवाहित कर्जा रकममा बैंक दरले हुन आउने बराबर रकम हर्जाना लगाइनेछ ।</p>	<p>(६) कर्जा/स्रोत परिचालन अनुपात (CCD Ratio) को अनुगमन तथा हर्जाना सम्बन्धी व्यवस्था :</p> <p>CCD Ratio दैनिक रुपमा अनुगमन गरिनेछ । तोकिएको सीमा नाघेको हकमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ९९ अनुसार बढी प्रवाहित कर्जा रकममा बैंक दरले हुन आउने बराबर रकम हर्जाना लगाइनेछ ।</p> <p>तर, २०७४ असार मसान्तमा तोकिएको सीमा नाघेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले त्यस्तो सीमा नबढ्ने गरी २०७४ असोज मसान्तसम्ममा सीमाभित्र ल्याइसक्नु पर्नेछ ।</p>
<p>५. निर्देशन नं. ९ को ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं. ९.३ (क)</p> <p>१. फारामको क्र.स. ५</p> <p>५. व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा (रु. १ करोडसम्मको)</p> <p>२. फारामको क्र.स. ६ (रियल स्टेट कर्जा सापट) को खण्ड (अ)</p> <p>(अ) आवासीय घर कर्जा (रु. १ करोडसम्मको व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा बाहेक)</p> <p>३. प्रस्टीकरण को बुँदा नं. ५ को खण्ड (ई) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशको दोस्रो वुलेट</p> <p>➤ रु. १ करोडसम्मका व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा ।</p> <p>४. प्रस्टीकरण को बुँदा नं. ६</p> <p>६. रु. १ करोडसम्मका व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा भन्नाले बैंक/वित्तीय संस्थाले ग्राहकको आयस्रोत हेरी सो स्रोतले पर्याप्त धान्ने किस्ता कायम गरी उक्त ग्राहकले आफै प्रयोग गर्ने वा भाडामा लगाउने गरी घर निर्माण, घर/अपार्टमेन्ट खरिदको लागि प्रवाह गरेको आवासीय घर कर्जा/Home Loan) को वक्यौता रकमलाई सम्भन्नु पर्दछ ।</p>	<p>निर्देशन नं. ९ को ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं. ९.३ (क)</p> <p>१. फारामको क्र.स. ५</p> <p>५. व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा (रु. १ करोड ५० लाखसम्मको)</p> <p>२. फारामको क्र.स. ६ (रियल स्टेट कर्जा सापट) को खण्ड (अ)</p> <p>(अ) आवासीय घर कर्जा (रु. १ करोड ५० लाखसम्मको व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा बाहेक)</p> <p>३. प्रस्टीकरण को बुँदा नं. ५ को खण्ड (ई) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशको दोस्रो वुलेट</p> <p>➤ रु. १ करोड ५० लाखसम्मका व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा ।</p> <p>४. प्रस्टीकरण को बुँदा नं. ६</p> <p>६. रु. १ करोड ५० लाखसम्मका व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा भन्नाले बैंक/वित्तीय संस्थाले ग्राहकको आयस्रोत हेरी सो स्रोतले पर्याप्त धान्ने किस्ता कायम गरी उक्त ग्राहकले आफै प्रयोग गर्ने वा भाडामा लगाउने गरी घर निर्माण, घर/अपार्टमेन्ट खरिदको लागि प्रवाह गरेको आवासीय घर कर्जा/Home Loan) को वक्यौता रकमलाई सम्भन्नु पर्दछ ।</p>

६.

इ.प्रा. निर्देशन नं. १४

१. शाखा/कार्यालय खोल्ने सम्बन्धी व्यवस्था

(च) “क” वर्ग र राष्ट्रियस्तरका “ख” वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरुले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको उपस्थिति न्यून रहेका तोकिएका १४ जिल्लामा शाखा खोलेमा सदरमुकाममा रु. ५० लाखसम्म र सदरमुकामभन्दा बाहिर रु. १ करोडसम्म यस बैंकबाट शुन्य व्याजदरमा कर्जा सुविधा उपलब्ध गराउन सकिने छ। तर, प्रमुख राजमार्ग र सोसँग जोडिएका गा.वि.स./नगरपालिकामा खोल्ने शाखाको लागि यस्तो सुविधा उपलब्ध गराइने छैन। शुन्य व्याजदरमा कर्जा प्रवाह सम्बन्धी प्रक्रियागत व्यवस्था, २०६७ तथा तमसुक अनुसूचीमा संलग्न गरिएको छ।

यस व्यवस्था बमोजिम शुन्य व्याजदरमा कर्जा लिन चाहने वाणिज्य बैंकहरुले यस बैंकबाट जारी निर्देशन बमोजिम कृषि र उर्जा क्षेत्रमा गर्नुपर्ने लगानी पुरा गरेको अवस्थामा मात्र यस्तो कर्जा सुविधा उपलब्ध गराइने छ।

इ.प्रा. निर्देशन नं. १४

१. शाखा/कार्यालय खोल्ने सम्बन्धी व्यवस्था

खण्ड (च) हटाइएको र सो पछिका खण्डहरुको क्रम संख्या मिलाउन गरी देहाय बमोजिमका नयाँ खण्ड (ट) र खण्ड (ठ) थप गरिएका।

(ट) सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंक खातामार्फत् उपलब्ध गराई सबै नेपालीको बैंक खाता खोल्ने नेपाल सरकारको अभियानमा सहयोग पुऱ्याउन बैंक तथा वित्तीय संस्था नभएका गाउँपालिकाहरुमा शाखा खोली हालसम्म खाता नभएका नेपाली नागरिकहरुको खाता आर्थिक वर्ष २०७४/७५ भित्र खोलेमा सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई प्रति २५०० खाता बराबर रु. १ करोड निर्व्याजी सापटी एक वर्षको लागि उपलब्ध गराइनेछ। यो सुविधा आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को अवधिभर मात्र उपलब्ध रहनेछ।

(ठ) संघीय संरचना अनुसार तय भएका ७४४ स्थानीय तहमध्ये २०७४ असार मसान्तसम्म वाणिज्य बैंकको शाखा नरहेका स्थानीय तहमा वाणिज्य बैंकले अनिवार्य रुपले शाखा खोल्नु पर्नेछ। विकास बैंकहरुले वाणिज्य बैंक र विकास बैंक दुवै नरहेका स्थानीय तहमा शाखा खोल्न सक्नेछन्। यस व्यवस्था बमोजिम शाखा खोल्ने सम्बन्धमा देहायको प्रक्रियागत व्यवस्थाहरु गरिएको छ।

(१) यस व्यवस्था बमोजिम सम्बन्धित वाणिज्य बैंक वा विकास बैंकले सञ्चालक समितिबाट निर्णय गराई शाखा कार्यालय खोल्न सक्नेछन्। यस बैंकको स्वीकृति आवश्यक पर्ने छैन। यसरी शाखा खोलेको ३ दिनभित्र यस बैंकलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ।

(२) यस व्यवस्था बमोजिम तोकिएको स्थानीय तहमा शाखा खोल्ने वाणिज्य बैंक वा विकास बैंकको शाखा कार्यालयलाई सरकारी कारोबार सञ्चालन गर्न दिने व्यवस्था मिलाइनेछ।

(३) कुनै पनि वाणिज्य बैंक वा विकास बैंकलाई यस व्यवस्था बमोजिम खुलेको प्रत्येक ५ शाखा कार्यालय बराबर काठमाडौं उपत्यकाभित्र जुनसुकै स्थानमा एक शाखा कार्यालय खोल्न स्वीकृति प्रदान गरिनेछ।

यस व्यवस्था बमोजिम शाखा नखोल्ने वाणिज्य बैंक वा

		विकास बैकलाई नेपाल राष्ट्र बैक ऐन, २०५८ बमोजिम कारबाही हुनेछ ।
७.	इ.प्रा. निर्देशन नं. १५ १. ब्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था : (५) हाल नरहेको ।	इ.प्रा. निर्देशन नं. १५ १. ब्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था : (५) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरूले मुद्दती निक्षेप खाता खोल्ने ग्राहकलाई सो मुद्दती निक्षेप रसिदको धितोमा कर्जा प्रदान गर्दा त्यस्तो कर्जामा लाग्ने ब्याजदर मुद्दती निक्षेपमा प्रदान गरिएको ब्याजदरमा के कति प्रतिशत बिन्दुले थप गरी तय गरिने हो वा आधार दरका आधारमा तय गर्ने हो भने के कति प्रिमियम थप गरी तय गरिने हो, सो सम्बन्धमा सम्बन्धित ग्राहकलाई मुद्दती निक्षेप खाता खोल्दाकै वखत जानकारी दिई निजको लिखित सहमति लिनु पर्नेछ । यसरी ग्राहकले सहमति जनाएको भन्दा फरक ढंगले त्यस्तो कर्जाको ब्याजदर कायम गर्न पाइने छैन ।
८.	इ.प्रा. निर्देशन नं. १६ २. संस्थागत निक्षेप संकलन सीमा सम्बन्धमा (ख) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको कुल निक्षेपमा संस्थागत निक्षेपको अंश ५० प्रतिशतभन्दा बढी कायम गर्न पाइने छैन । तर कुल निक्षेपमा संस्थागत निक्षेपको अंश ५० प्रतिशतभन्दा बढी भएका संस्थाहरूले सो निक्षेपलाई २०७४ असार मसान्तसम्म नियमित गरिसक्नु पर्नेछ ।	इ.प्रा. निर्देशन नं. १६ २. संस्थागत निक्षेप संकलन सीमा सम्बन्धमा (ख) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको कुल निक्षेपमा संस्थागत निक्षेपको अंश ४५ प्रतिशत भन्दा बढी कायम गर्न पाइने छैन । हाल कुल निक्षेपमा संस्थागत निक्षेपको अंश ४५ प्रतिशत भन्दा बढी भएका संस्थाहरूले सो निक्षेपलाई २०७५ असार मसान्तसम्ममा यस व्यवस्था अनुरूप गरिसक्नु पर्नेछ ।
९.	इ.प्रा. निर्देशन नं. १७ १. “इजाजतपत्रप्राप्त “क”, “ख” र “ग” वर्गका बैक तथा वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो कुल कर्जा सापट (बिल्स खरिद तथा डिस्काउण्ट समेत) को क्रमशः न्यूनतम ५.० प्रतिशत, ४.५ प्रतिशत र ४.० प्रतिशत विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गर्नु पर्नेछ । साथै, “क” वर्गका बाणिज्य बैकहरूले यसरी प्रवाह गर्नका लागि तोकिएको प्रतिशत मध्ये आफ्नो कुल कर्जा सापट (बिल्स खरिद तथा डिस्काउण्ट समेत) को न्यूनतम २ प्रतिशत कर्जा बुँदा नं. ३ मा उल्लेख गरिएका क्षेत्रमा प्रत्यक्ष रुपमा लगानी गर्नु पर्नेछ । यसरी प्रत्यक्ष रुपमा कर्जा प्रवाह गर्दा २०७३ असोज मसान्तसम्ममा १.२५	इ.प्रा. निर्देशन नं. १७ १. “इजाजतपत्रप्राप्त “क”, “ख” र “ग” वर्गका बैक तथा वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो कुल कर्जा सापट (बिल्स खरिद तथा डिस्काउण्ट समेत) को क्रमशः न्यूनतम ५.० प्रतिशत, ४.५ प्रतिशत र ४.० प्रतिशत विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गर्नु पर्नेछ ।

५
६

	प्रतिशत, पुस मसान्तसम्ममा १.५ प्रतिशत, चैत मसान्तसम्ममा १.७५ र २०७४ असार मसान्तसम्ममा २ प्रतिशत पुग्ने गरी कर्जा प्रवाह गर्नु पर्नेछ ।	
१०.	<p>इ.प्रा. निर्देशन नं.१७</p> <p>३. इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले निम्न अनुसार प्रत्यक्ष रुपमा प्रवाह गरेको कर्जालाई विपन्न वर्गमा प्रवाह भएको कर्जामा गणना गरिनेछ ।</p> <p>(ठ) रिक्सा सञ्चालन हुने तराईका सम्पूर्ण जिल्लाहरुमा रिक्सा चालकहरुलाई आफ्नै स्वामित्वमा रिक्सा खरिद गरी आफै सञ्चालन गर्ने प्रयोजनका लागि उक्त रिक्साकै धितोमा प्रवाह भएको कर्जा ।</p>	<p>इ.प्रा. निर्देशन नं.१७</p> <p>३. इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले निम्न अनुसार प्रत्यक्ष रुपमा प्रवाह गरेको कर्जालाई विपन्न वर्गमा प्रवाह भएको कर्जामा गणना गरिनेछ ।</p> <p>(ठ) रिक्सा सञ्चालन हुने तराईका सम्पूर्ण जिल्लाहरुमा रिक्सा चालकहरुलाई आफ्नै स्वामित्वमा रिक्सा (विद्युतीय रिक्सा समेत) खरिद गरी आफै सञ्चालन गर्ने प्रयोजनका लागि उक्त रिक्साकै धितोमा प्रवाह भएको कर्जा ।</p>
११.	<p>इ.प्रा. निर्देशन नं.१७</p> <p>१७. तोकिएका उत्पादनशील क्षेत्र कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था :</p> <p>(१) न्यूनतम कर्जा प्रवाह :</p> <p>यस बैकबाट इजाजतपत्रप्राप्त “क”, “ख” र “ग” वर्गका बैक तथा वित्तीय संस्थाहरुले तोकिएका उत्पादनशील क्षेत्रमा आफ्नो कुल कर्जा तथा सापटको न्यूनतम क्रमशः २० प्रतिशत, १५ प्रतिशत र १० प्रतिशत कर्जा प्रवाह गर्नु पर्नेछ । “क” वर्गको वाणिज्य बैकहरुले यसमध्ये कृषि र उर्जा क्षेत्रमा कुल कर्जा लगानीको न्यूनतम १५ प्रतिशत कर्जा प्रवाह गर्नु पर्नेछ ।</p> <p>(२) अनुगमन तथा हर्जाना :</p> <p>(क) यस व्यवस्था अनुसार कर्जा प्रवाह नगरेमा वा कम प्रवाह गरेमा न्यूनतम रुपमा पुऱ्याउनु पर्ने रकममा हुन आउने नपुग रकममा २०७४ असार मसान्तदेखि नेपाल राष्ट्र बैक ऐन, २०५८ को दफा ८१ बमोजिम सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले सो गणना अवधिमा कर्जामा लिने अधिकतम ब्याजदरले हुने रकम हर्जाना लगाइनेछ । यसरी हर्जाना लगाउँदा त्यस्तो नपुग रकमको त्रैमासिक रुपमा हुन आउने ब्याज रकम निर्धारण गरी सोही बराबरको रकम हर्जाना कायम गरिनेछ ।</p> <p>(ख) “क” वर्गका वाणिज्य बैकहरुका हकमा उत्पादनशील</p>	<p>इ.प्रा. निर्देशन नं.१७</p> <p>१७. प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्र कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था :</p> <p>(१) न्यूनतम कर्जा प्रवाह :</p> <p>यस बैकबाट इजाजतपत्रप्राप्त “क”, “ख” र “ग” वर्गका बैक तथा वित्तीय संस्थाहरुले प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा आफ्नो कुल कर्जा तथा सापटको न्यूनतम क्रमशः २५ प्रतिशत, १५ प्रतिशत र १० प्रतिशत कर्जा २०७५ असार मसान्तसम्ममा प्रवाह गर्नु पर्नेछ । “क” वर्गको वाणिज्य बैकहरुले यसमध्ये कृषि, जलविद्युत/उर्जा तथा पर्यटन क्षेत्रमा न्यूनतम क्रमशः १० प्रतिशत, ५ प्रतिशत तथा ५ प्रतिशत र बाँकी अन्य क्षेत्र (निर्यातमूलक, साना तथा मझौला, औषधी उत्पादन, सिमेन्ट र गार्मेन्ट उद्योग) मा कर्जा प्रवाह गर्नु पर्नेछ ।</p> <p>(२) अनुगमन तथा हर्जाना :</p> <p>(क) यस व्यवस्था अनुसार कर्जा प्रवाह नगरेमा वा कम प्रवाह गरेमा न्यूनतम रुपमा पुऱ्याउनु पर्ने रकममा हुन आउने नपुग रकममा २०७५ असार मसान्तदेखि नेपाल राष्ट्र बैक ऐन, २०५८ को दफा ८१ बमोजिम सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले सो गणना अवधिमा कर्जामा लिने अधिकतम ब्याजदरले हुने रकम हर्जाना लगाइनेछ । यसरी हर्जाना लगाउँदा त्यस्तो नपुग रकमको त्रैमासिक रुपमा हुन आउने ब्याज रकम निर्धारण गरी सोही बराबरको रकम हर्जाना कायम गरिनेछ ।</p>

4/8

क्षेत्र वा सो मध्येको कृषि तथा उर्जा क्षेत्र दुबैमा कम कर्जा प्रवाह भएमा दोहोरो नपर्ने गरी जुनमा बढी हर्जाना लाग्दछ सोही बमोजिम हर्जाना रकम गणना गरिनेछ ।

(ग) उत्पादनशील क्षेत्रमा प्रवाह गरिने कर्जा गणना गर्दा ६ महिना अघिको कुल बाँकी कर्जा तथा सापट (बिल्स खरिद तथा डिस्काउण्ट सहित) को आधारमा प्रत्येक त्रयमासमा अर्थात् असोज, पुस, चैत र असार मसान्तमा गरिनेछ ।

(घ) यस निर्देशन बमोजिम उत्पादनशील क्षेत्रमा प्रवाह गरिने कर्जाको मासिक विवरण महिना समाप्त भएको १५ दिनभित्र ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं.१७.१ अनुरूपको ढाँचामा र २०७४ असार मसान्तदेखि त्रैमासिक विवरण त्रैमासिक अवधि समाप्त भएको एक महिनाभित्र ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं.१७.२ अनुरूपको ढाँचामा बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

स्पष्टीकरण:

(१) 'उत्पादनशील क्षेत्र' भन्नाले कृषि, उर्जा, पर्यटन क्षेत्र र घरेलु तथा साना उद्योगलाई जनाउँछ ।

(२) 'कृषि क्षेत्र' भन्नाले (क) अन्न, तरकारी तथा अन्य नगदे वाली, (ख) चिया/कफी, सुर्ति, सनपाट, फलफूल तथा पुष्प खेती, (ग) पशु, पंक्षी तथा माहुरी पालन, (घ) मलखाद तथा किटनाशक, (ङ) शीत भण्डारण, (च) सिँचाई, (छ) वन, (ज) पशु वा पन्छी वधशाला (झ) अन्य

(ख) वाणिज्य बैंकहरुका हकमा खण्ड (क) बमोजिम हर्जाना रकम गणना गर्दा देहाय बमोजिम गरिनेछ ।

(१) प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा तोकिएको २५ प्रतिशत नपुगेमा नपुग रकममा हर्जाना गणना गर्ने ।

(२) कृषि, जलविद्युत/उर्जा र पर्यटन गरी यस्तो क्षेत्रमा कूल २० प्रतिशत कर्जा प्रवाह नभएको खण्डमा नपुग रकममा हर्जाना गणना गर्ने ।

(३) कृषि, जलविद्युत/उर्जा र पर्यटन क्षेत्रमा क्रमशः १० प्रतिशत, ५ प्रतिशत र ५ प्रतिशत कर्जा लगानी नभएमा नपुगेको रकममा अलग अलग हर्जाना गरी कुल हर्जाना रकम गणना गर्ने ।

(४) उपर्युक्त तीनवटै हर्जानामध्ये जुन बढी हुन्छ सो बमोजिम हर्जाना लगाइनेछ ।

(ग) प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा प्रवाह गरिने कर्जा गणना गर्दा ६ महिना अघिको कुल बाँकी कर्जा तथा सापट (बिल्स खरिद तथा डिस्काउण्ट सहित) को आधारमा २०७५ असार मसान्तदेखि गणना शुरु गरी त्यसपछिको प्रत्येक त्रयमासमा अर्थात् असोज, पुस, चैत र असार मसान्तमा गणना गरिनेछ ।

(घ) प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा प्रवाह गरिने कर्जाको मासिक विवरण महिना समाप्त भएको १५ दिनभित्र ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं.१७.१ अनुरूपको ढाँचामा र २०७४ असार मसान्तदेखि त्रैमासिक अवधि समाप्त भएको एक महिनाभित्र त्रैमासिक विवरण ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं.१७.२ अनुरूपको ढाँचामा बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

स्पष्टीकरण:

(१) 'प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्र' भन्नाले कृषि, जलविद्युत/उर्जा, पर्यटन, निर्यात, साना तथा मझौला, औषधी उत्पादन, सिमेन्ट, गार्मेन्ट उद्योगलाई जनाउँछ ।

(२) 'कृषि क्षेत्र' भन्नाले (क) अन्न, तरकारी तथा अन्य नगदे वाली, (ख) चिया/कफी, सुर्ति, सनपाट, फलफूल तथा पुष्प खेती, (ग) पशु, पंक्षी तथा माहुरी पालन, (घ) मलखाद तथा किटनाशक, (ङ) शीत भण्डारण, (च) सिँचाई, (छ) वन, (ज) पशु

२

<p>कृषि तथा कृषि जन्य सेवाहरु (ज) माछापालन, (यस बैकबाट जारी ने. रा. बैक निर्देशन फा.नं. ३.१ को क्र.सं. १ र २ बमोजिमको) क्षेत्रहरुलाई जनाउने छ । त्यसैगरी कृषि क्षेत्र अन्तर्गत (क) कृषि औजार, (ख) मल, (ग) विउ-विजन, (घ) पशुपंक्षी-दाना, (ङ) कृषि उत्पादन भण्डारण र (च) चिया, कफी, अदुवा र फलफुल प्रशोधन तथा आन्तरिक कृषि उपजको प्राथमिक रुपमा हुने प्रशोधन समेत पर्नेछ ।</p> <p>(३) 'उर्जा क्षेत्र' भन्नाले जलविद्युत र नवीकरणीय उर्जा सम्बन्धी (यस बैकबाट जारी ने. रा. बैक निर्देशन फा.नं. ३.१ को क्र.सं. ७.१ बमोजिमको) क्षेत्रहरुलाई मात्र जनाउने छ ।</p> <p>(४) 'पर्यटन क्षेत्र' भन्नाले (क) ट्रेकिङ्ग, ट्राभल एजेन्सी, पर्वतारोहण, रिसोर्ट, ज्याफिटिङ्ग, क्याम्पिङ्ग, आदि, (ख) होटल, (ग) मनोरंजन, रिक्लिसन, चलचित्र सम्बन्धी (यस बैकबाट जारी ने. रा. बैक निर्देशन फा.नं. ३.१ को क्र.सं. १२ बमोजिमको) र (घ) काठमाडौं उपत्यका, विराटनगर, जनकपुर, वीरगञ्ज, पोखरा, भैरहवा, नेपालगञ्ज र धनगढीमा सार्वजनिक सहरी यातायात सेवा संचालन गर्ने संगठित संस्थालाई प्रवाहित कर्जा ।</p> <p>(५) 'घरेलु तथा साना उद्योग' भन्नाले औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७३ को अनुसूची-२ मा उल्लिखित घरेलु उद्योगहरु र दश करोड रुपैयासम्म स्थिर पूँजी भएका साना उद्योगहरु मात्र पर्नेछन् । तर, कृषि, उर्जा र पर्यटन क्षेत्रमा परेका उद्योगहरुलाई दोहोरो पर्ने गरी घरेलु तथा साना उद्योग अन्तर्गत राख्न पाइने छैन ।</p> <p>(३) तोकिएका उत्पादनशील क्षेत्र कर्जा सम्बन्धी व्यवस्थाको प्रयोजनका लागि बैक तथा वित्तीय संस्थाहरुले स्वीकृत गरेको कुल कर्जा सीमालाई नै प्रवाहित कर्जाको रुपमा गणना गर्न सक्नेछन् ।</p> <p>ने.रा. बैक निर्देशन फा.नं. १७.१</p> <p>शीर्षक : 'कृषि, उर्जा, पर्यटन क्षेत्र र घरेलु तथा साना</p>	<p>वा पन्छी वधशाला (भ) अन्य कृषि तथा कृषिजन्य सेवाहरु (ज) माछापालन, (यस बैकबाट जारी ने. रा. बैक निर्देशन फा.नं. ३.१ को क्र.सं. १ र २ बमोजिमको) क्षेत्रहरुलाई जनाउने छ । त्यसैगरी कृषि क्षेत्र अन्तर्गत (क) कृषि औजार, (ख) मल, (ग) विउ-विजन, (घ) पशुपंक्षी-दाना, (ङ) कृषि उत्पादन भण्डारण र (च) चिया, कफी, अदुवा र फलफुल प्रशोधन तथा आन्तरिक कृषि उपजको प्राथमिक रुपमा हुने प्रशोधन समेत पर्नेछ ।</p> <p>(३) 'जलविद्युत/उर्जा क्षेत्र' भन्नाले जलविद्युत र नवीकरणीय उर्जा सम्बन्धी (यस बैकबाट जारी ने. रा. बैक निर्देशन फा.नं. ३.१ को क्र.सं. ७.१ बमोजिमको) क्षेत्रहरुलाई मात्र जनाउने छ ।</p> <p>(४) 'पर्यटन क्षेत्र' भन्नाले (क) ट्रेकिङ्ग, ट्राभल एजेन्सी, पर्वतारोहण, रिसोर्ट, ज्याफिटिङ्ग, क्याम्पिङ्ग, आदि, (ख) होटल, (ग) मनोरंजन, रिक्लिसन, चलचित्र सम्बन्धी यस बैकबाट जारी ने. रा. बैक निर्देशन फा.नं. ३.१ को क्र.सं. १२ बमोजिमको) र यस अन्तर्गत काठमाडौं उपत्यका, विराटनगर, जनकपुर, वीरगञ्ज, पोखरा, भैरहवा, नेपालगञ्ज र धनगढीमा सार्वजनिक सहरी यातायात सेवा संचालन गर्ने संगठित संस्थालाई प्रवाहित कर्जा समेत समावेश गर्न सकिनेछ ।</p> <p>(५) 'साना तथा मझौला उद्योग' भन्नाले औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७३ को अनुसूची-२ मा उल्लेखित रु. १० करोड रुपैयासम्म स्थिर पूँजी भएको साना उद्योगहरु र रु. दश करोडदेखि रु.२५ करोडसम्म स्थिर पूँजी भएका मझौला उद्योगहरु पर्नेछन् । तर, कृषि, जलविद्युत/उर्जा र पर्यटन क्षेत्रमा परेका उद्योगहरुलाई दोहोरो पर्ने गरी साना तथा मझौला उद्योग अन्तर्गत राख्न पाइने छैन ।</p> <p>(३) प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र कर्जा सम्बन्धी व्यवस्थाको प्रयोजनका लागि बैक तथा वित्तीय संस्थाहरुले स्वीकृत गरेको कुल कर्जा सीमालाई नै प्रवाहित कर्जाको रुपमा गणना गर्न सक्नेछन् ।</p> <p>ने.रा. बैक निर्देशन फा.नं. १७.१</p> <p>शीर्षक : 'कृषि, जलविद्युत/उर्जा, पर्यटन क्षेत्र र साना तथा</p>
---	---

<p>उद्योगमा भएको कर्जा लगानीको मासिक विवरण'</p> <p>तालिकाभित्र उल्लेखित क्षेत्रहरु :</p> <p>२. उर्जा</p> <p>४. घरेलु तथा साना उद्योग तर्फ</p> <p>४.१ घरेलु उद्योग</p> <p>४.२ साना उद्योग</p> <p>कृषि र उर्जा क्षेत्रको कुल (१+२)</p> <p>कृषि, उर्जा, पर्यटन क्षेत्र र घरेलु तथा साना उद्योगको कुल जम्मा (१+२+३+४)</p> <p>ने.रा. बैंक निर्देशन फा.नं. १७.२</p> <p>शीर्षक : उत्पादनशील (कृषि, उर्जा, पर्यटन, घरेलु तथा साना उद्योगतर्फ) क्षेत्र कर्जा लगानी</p> <p>तालिकाभित्र उल्लेखित क्षेत्रहरु :</p> <p>२. उर्जा</p> <p>४. घरेलु तथा साना उद्योग</p>	<p>मभौला उद्योगमा भएको कर्जा लगानीको मासिक विवरण'</p> <p>तालिकाभित्र उल्लेखित क्षेत्रहरु :</p> <p>२. जलविद्युत/उर्जा</p> <p>४. साना तथा मभौला उद्योग तर्फ</p> <p>४.१ साना उद्योग</p> <p>४.२ मभौला उद्योग</p> <p>कृषि, जलविद्युत/उर्जा तथा पर्यटन क्षेत्रको कुल (१+२+३)</p> <p>कृषि, जलविद्युत/उर्जा, पर्यटन क्षेत्र र साना तथा मभौला उद्योगको कुल जम्मा (१+२+३+४)</p> <p>ने.रा. बैंक निर्देशन फा.नं. १७.२</p> <p>शीर्षक : प्राथमिकता प्राप्त (कृषि, जलविद्युत/उर्जा, पर्यटन र साना तथा मभौला उद्योग तर्फ) क्षेत्र कर्जा लगानी</p> <p>तालिकाभित्र उल्लेखित क्षेत्रहरु :</p> <p>२. जलविद्युत/उर्जा</p> <p>४. साना तथा मभौला उद्योग</p>
<p>१२. इ.प्रा. निर्देशन नं.२२</p> <p>४. सरल बैंकिंग सम्बन्धी व्यवस्था</p> <p>ज्येष्ठ नागरिक तथा शारीरिक अपाङ्गता भएका (फरक किसिमले सक्षम) व्यक्तिहरुलाई विशेष प्राथमिकता दिई सरल बैंकिङ सुविधा उपलब्ध गराउन बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । त्यस्ता व्यक्तिहरुको लागि सहज तथा अपाङ्गमैत्री काउण्टरको आवश्यकता हुने भए सो समेत व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । ईजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले वित्तीय साक्षरता कम भएका ग्राहकहरुलाई समेत बैंकिंग कारोवारमा सहयोग गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।</p>	<p>इ.प्रा. निर्देशन नं.२२</p> <p>४. सहज बैंकिंग सेवा सम्बन्धी व्यवस्था</p> <p>ज्येष्ठ नागरिक, फरक ढंगले सक्षम र साक्षर नभएका व्यक्तिलाई विशेष प्राथमिकता दिई सहज रूपले बैंकिङ सुविधा उपलब्ध गराउन बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले त्यस्ता ग्राहकहरुलाई विशेष काउण्टर तोकी सेवा दिनु पर्नेछ । साथै, बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आपसमा समन्वय गरी फरक ढंगले सक्षम व्यक्तिहरुलाई सम्भव भएसम्म सरल हुने किसिमको एटिएम सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।</p>
<p>१३. इ.प्रा. निर्देशन नं.२२</p> <p>११. गुनासो सुनवाई सम्बन्धी व्यवस्था</p>	<p>इ.प्रा. निर्देशन नं.२२</p> <p>११. सूचना तथा गुनासो सुनवाई सम्बन्धी व्यवस्था</p>

<p>(क) सेवाग्राहीलाई पर्ने असुविधा तथा सर्वसाधारणको गुनासो सुनुवाई गर्न इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले “सूचना तथा गुनासो सुनुवाई डेस्क” स्थापना गरी सो को सार्वजनिक जानकारी दिनुपर्नेछ ।</p> <p>(ख) इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले उपभोक्ताको गुनासो सुनुवाईका लागि हटलाइन समेतको व्यवस्था गरी गुनासो सुन्ने अधिकारी तोक्नु पर्नेछ ।</p> <p>(ग) इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले ग्राहकहरुको गुनासो सुनुवाईका लागि आफ्नो वेबसाइटमा अनलाईन पोर्टलको समेत व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।</p>	<p>(क) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले प्रदान गर्ने सेवा सुविधाका सम्बन्धमा सर्वसाधारणलाई सूचना दिने तथा ग्राहकलाई पर्ने मर्का एवम् गुनासो सुनुवाई गर्न “सूचना तथा गुनासो सुनुवाई डेस्क” स्थापना गरी कम्तीमा वरिष्ठ व्यवस्थापक वा सो भन्दा माथिको अधिकारीलाई गुनासो सुन्ने अधिकारी तोक्नु पर्नेछ । त्यस्तो अधिकारी तोकिएको सम्बन्धमा सार्वजनिक जानकारी दिनु पर्नेछ ।</p> <p>(ख) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले ग्राहकको गुनासो सुनुवाईका लागि हटलाइन समेतको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।</p> <p>(ग) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले ग्राहकको गुनासो सुनुवाईका लागि आफ्नो वेबसाइटमा अनलाईन पोर्टलको समेत व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।</p> <p>(घ) इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले एक आर्थिक वर्षभरी ग्राहकबाट प्राप्त भएको गुनासो र सुनुवाई भएको गुनासोको संख्यात्मक विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको १५ दिनभित्र यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नुका साथै आफ्नो वार्षिक प्रतिवेदनमा समेत प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।</p>
---	---

